

P A S T Ý Ř S K Ý L I S T

Dra. Jaroslava Škarvady

tit. biskupa litomyšlského

o přípravě na svatořečení blahoslavené Anežky České

Svatý Stolec začal znovu projednávat kanonizační proces blahoslavené Anežky České a lze doufat, že v dohledné době dojde k jeho šťastnému ukončení. Je proto vhodné se zamyslet nad tím, kdo vlastně blahoslavená Anežka byla, a zda má co říci i nám na prahu třetího tisíciletí. Těmto otázkám chci věnovat tento pastýřský list.

+ + +

Blahoslavená Anežka byla především Přemyslovna, dcera královského rodu, který náš národ uvedl do dějin a proslavil po celé Evropě. Žila v době dramatických zvrátů. Viděla největší slávu svého rodu, ale i začátek jeho konce. Její otec Přemysl Otakar I. dosáhl Zlatou bulou sicilskou významných výsad pro českou korunu, která se za jeho vlády stala dědičně královskou. Jejím synovcem byl Přemysl Otakar II., král železný a zlatý. Anežka zažila rozmach jeho říše, ale i jeho porážku na Moravském poli a smutné období Braniborů v Čechách. Osud české země byl opravdu jejím osudem, tep národa se spájel s tepem jejího srdce. Proto byla Čechům vždy tak milá.

+ + +

Již samo její dětství nebylo poklidné. Narodila se pravděpodobně roku

1205 z druhé manželky svého otce, Konstancie Uherské, zatímco ještě žila jeho první manželka Adléta Mišeňská, kterou Přemysl Otakar I. zapudil. Jako tříletá se dostala na výchovu ke své tetě svaté Hedvice do slezské Třebnice, základního vzdělání se jí dostalo v klášteře premonstrátek v Doksanech nad Ohří, jemné mravy si osvojila na vídeňském dvoře. Stala se z ní dokonalá žena s širokým rozhledem, princezna, která v očích svého otce měla být figurkou na šachovnici ve hře o královské koruny. Již jako malá dívka byla určena vévodovi slezskému, později císařovu synovi Jindřichovi, když dospěla, ucházel se o její ruku král anglický a nakonec i sám císař Fridrich II. Ale Anežka, půvabná, jemná a vzdělaná, mířila výš. Její mladé srdce hořelo touhou po svobodě, po radosti, po životě v plnosti. Pochopila, že zdrojem štěstí není to, co člověk má, do čeho se obléká, čím se obklopuje - nýbrž to, co sám je. Zнала příliš dobře nádheru královských dvorů, aby objevila, že jejich lesk často jen zakrýval smutek a stesk vyprahlých srdcí. Proto ji přitahovala radostná chudoba a vnitřní svoboda assiského Prošťáčka svatého Františka, který právě proto, že se všeho vzdal, našel plnost lásky a štěstí. Získat Krista, dát svůj život jemu, jít v jeho stopách a žít ve svobodě Božích dítek, to byl ideál, pro který se rozhodla.

Abychom mohli pochopit, oč tu vlastně šlo, bylo by se hlouběji seznámit s revolucí ryzího evangelia, kterou tehdy roznítit v italském Assisi sv. František a svatá Klára, a která se šířila jako obrodné hnutí po celé tehdejší Evropě. Anežka v něm najde něco, co jí nemohl nabídnout žádný z jejích nápadníků. Lásku ukřižovaného a vzkříšeného Krista, který je nám blízko v eucharistii. Blahoslavenství těch, kdo rozlomili okovy sobectví, moci a slávy a žijí v plné vnitřní svobodě. Anežka vstoupí do styku se svatou Klárou, pozve do Čech skupinu jejích sester z Itálie, a spolu s několika jinými dcerami předních českých rodů založí na Starém městě pražském na vltavském nábřeží řeholní rodinu, na místě, kde se od té doby bude říkat Na Františku. Tam tato královská dcera, mladistvá, ale přece jen už v plné dospělosti - bylo jí něco přes pětadvacet let - zasvětil svůj život Kristu, aby mu sloužila v panenské čistotě, naprosté chudobě a dobrovolné poslušnosti.

V klášteře najde Anežka kýženou radost a pokoj srdce. Pokoj, který svět nemůže ani dát, ani vzít. Vnitřní pokoj, který však neznamená nečinnost ni klid vnější. Anežce bylo souzeno bojovat, a to na různých frontách.

Především to byl boj o ryzost zvoleného ideálu. Anežka pochopila a prožila, že je vlastně snadné, dát se Bohu na sto procent, úplně a zcela, zatímco každé smlouvání a každý kompromis vede k vnitřním krisím, které kalí čistou radost. Proto se pustila s houževnatostí hodnou rodu válečníků, z něhož pocházela, do boje za ryzost františkánského ideálu, zvláště za zachování naprosté chudoby a pokory. Vzdala se nejen všeho majetku, nýbrž i všech hodnot, a v klášteře, který založila, se dala nazývat jen "starší sestrou".

Její dynamismus se však nemohl omezit jen na řád klarisek. Což je mož-

sta a zavírat oči před potřebami a bídou jeho bratří? Proto upem do kláštera založila pro chudé a trpící zvláštní špi-
o, z něhož se později vyvinul český řeholní řád křížovníků s
ou.

nes ani neuvědomujeme modernost těchto počinů. Františkánské
kvas, který přitahoval mladé lidi, znechucené maloměšťác-
společnosti. Nebyla to obdoba postoje mladých vůči dnešnímu
se pak týká péče o nemocné, i to byl velký krok kupředu,
á nemocniční péče v té době ještě vůbec neexistovala. Anežka
t těm ubožákům ještě něco víc než jen lékařské ošetření. Ně-
ží člověk stále, i dnes, kdy je lékařská péče daleko pokro-
la jim dát obětavou lásku, která vidí v nemocném trpící úd
a je vysvobodit z jejich úzkostí a osamělosti. A to může jen
e v hlubokém spojení s Bohem.

myslovského krále však nemohl být lhostejným ani osud její
tr Václav I. ji měl velmi rád a často prý u ní hledával radu
zářenou živou vírou. Anežce se podařilo smířit s ním i jeho
Přemysla Otakara, markraběte moravského, který se měl poz-
em železným a zlatým. Jak asi prožívala ve svých modlitbách
rozmach českého království, který se pod vládou tohoto její-
utečňoval, s jakou úzkostí se však strachovala o jeho bu-
í nejstarší životopis zaznamenává, jak prožívala smutný den
1278, kdy na Moravském poli padala s Přemyslem Otakarem II.
koruny. Měla prý zvláštní vidění, v němž uzřela svého synov-
odpíraného dvěma muži. Považovala to za ďábelské mámení, ale
přišli další den do Prahy, potvrdili, že šlo o hroznou sku-

pro Anežku nejsmutnější období jejího života. Ze svého rodu
ě sama. Přežila totiž všechny své příbuzné až na malého pra-
a, který byl držen jako vězeň na hradě Bezdězu. V českých
ádilo vojsko Otty Braniborského, lid umíral hladem, a po něm
království vplížil mor. Brány kláštera Na Františku byly ob-
cími, kteří hledali záchranu u stařícké Anežky. Dnes všichni
ky Terezie z Kalkuty a mnozí ji považují za žijící světici.
stné přirovnat naši Anežku k této vyjímečné ženě. I ona vi-
, kteří umírali hladem a morem. I ona se k nim skláněla jako
ovy lásky a něhy. Zůstala-li v povědomí našeho národa jako
plná soucitu a dobroty, datuje se to zřejmě z této doby ná-

+ + +

írá, když bylo české zemi opravdu nejhůře, 2. března 1282. V
království se roztahovali cizáci, následník trůnu byl v je-

nebylo odkud čekat záchranu. Tu zoufalý národ upjal svou naději na panna, která se dovedla už zde na zemi tak modlit, že sestry vídaly v ní prozářenou zvláštním jasem, ona, kterou si národ představoval jako světlici ve společenství s jejími předky Ludmilou a Václavem, ona nechtěla žádat pomoc z nebe. Jsou to jen zbožné legendy, ta různá vyprávění, která se prý daly na její přímluvu? Třeba o záchraně mladé panny, která byla její příbuzné Elišky Přemyslovny, kterému Anežka vyprosila smrt, když byl již na smrt nemocněl na hradu Lokti, kde ho držel jeho otec Přemysl Otakar II. Je prokázáno, že v oné době přicházejí do Říma poselství s žádostí o svatořečení, a že právě Eliška je mezi těmi, kdo se o ně zabývají. To právě ten uzdravený Václav, pozdější Karel IV., kdo při korunovaci na vrchol slávy, takže ho národ vděčně uctívá jako svatého, přikázal, že papežský rozkol v jeho době a později husitské války byly vyvolány právě tím "ctihodným, svatým a bohumilým pokladem, který již dlouho byl v Praze, postaven na svícen veřejného a obecného uznání a ta panna, která byla znamením svatých", jak se čte v žádosti, za niž se stavěla právě Eliška. Po skončení husitských válek nebylo už možné najít svatou Elišku a tím se její svatořečení znovu oddálilo. Pro Anežčiny ctitelky bylo to v žádném století, to byla těžká rána. Utěšovali se tím, že litoměřického probošta Jana Papouška z roku 1455, která pak byla svatou, a znovu ve všech dalších generacích, že "pokojné a šťastné svatořečení nastanou, až obyvatelé této blahoslavené Anežky najdou".

+ + +

Papež Jan Pavel II. je nyní ochoten tuto odedávnou touhu čekat a její kanonizační proces dovést k zdárnému skončení. Podaří-li se to jistě významný mezník v historii naší církve a vůbec národní. Zdá se, že tu zasahuje Boží prozřetelnost, ba že sama Anežka byla v časech jejího života. Kolik staletí byl její klášter v Praze na Františkách zapomenut. Zatímco zrovna v naší době se mu dostalo takové pozornosti, aby si lepší bylo lze jen těžko představit. "Z ohlubně časů vyživená lampa Anežka," píše básník Václav Renč. Ale i její svatořečení je dnes nadmíru časové. Nad hřbitovem ateistických ideologií a křesťanská víra jako maják ukazující lidstvu cestu k životu.

"Anežka z rodu Přemyslova,
sestřička chudých, sestra králů.
Jde, křížem buší beze slova
o mrtvou skálu:
Vy, sami v sebe zaldění,
povstaňte v tomto znamení!"

tyto verše jakoby popisovaly, co se děje v srdcích velikého lidu v našem národě. "Vy, sami v sebe zaldění, povstaňte v tomto znamení!" Tí v sebe zaldění skutečně povstávají. Jako Anežce, i jim

se protiví hmotářský komunismus, který nedovede uspokojit touhu lidského srdce po štěstí. Znovu objevují, že člověk nežije jen chlebem. Že štěstí je víc než peníze, radost víc než pohodlí. Příznak aidsu, novodobého moru, jím potvrzuje, že pohlavní kázeň a manželská věrnost jsou hodnoty, po kterých nelze beztrestně šlapat. Anežka svítí i nám jako vzor radosti a vnitřní svobody, jako hlasatelka hodnot, které jediné jsou schopné zachránit člověka i celé národy. Co prospěje získat celý svět, zůstane-li srdce prázdné? I zkušenost naší generace potvrzuje, že člověk, stvořený k podobě Boha, který je Láska, může být šťastný jen tehdy, dovede-li se dávat, dovede-li se obětovat, dovede-li milovat.

Anežka se uměla dávat, uměla se obětovat, dovedla dát všechno. My jsme přesvědčeni, že tato její láska a dobrota je nyní ještě umocněna účastí na plnosti Božího života. A proto se odvažujeme ji prosit, aby pokračovala v tom, co započala. Aby i dnes vyprošovala naši zemi šťastné časy. Naším rodinám věrnost a svornost. Naším dětem milující a obětavé rodiče. Naším mladým naději a radost. A všem pravou svobodu. Svobodu srdce i svobodu svědomí. Aby bylo opět možné i v naší vlasti sloužit Bohu tak, jak to činila blahoslavená Anežka. V řádovém společenství těch, kdo se modlí. V reálných rodinách těch, kdo chtějí svou lásku k Bohu dokazovat nezištnou službou bližnímu. Abychom byli všichni otevření Kristovu evangeliu se srdcem čistým a bezelstným jako naše Anežka.

+ + +

Sem do Říma docházejí stále znovu dotazy, zda už známe datum svatořečení, aby bylo možné zorganizovat krajské poutě. Datum ještě nezná nikdo, protože proces není ukončen, Svätý Otec nevyřkl poslední slovo. Doufáme-li však, že vše dopadne dobře, musíme se na to i připravit. Takové svatořečení totiž také něco stojí. Musí se připravit a vytisknout kanonizační spisy. Obřad sám si pak vyžádá velké náklady. Představme si jen účet za elektrický proud během takové slavnosti ve svatopetrské basilice. Kolik lidí je při tom zaměstnáno. Co stojí úprava chrámu, knížečky a obrázky, které se rozdávají přítomným, velký obraz, který vlaje na ložnici basiliky. Kdyby byla naše církev svobodná, bylo by normální, aby tyto výdaje hradila ona, a naši věřící by na to jistě velmi rádi potřebný obnos sebrali. Místo toho musíme zatím spoléhat na pomoc druhých, na "společenství svatých", které vyznáváme b krédu. Ovšem mohli bychom se vůbec toho svatořečení účastnit, kdybychom všechny tyto výdaje nechali výhradně na bedrech druhých a sami nepřispěli ani tím, co je nám možné? Vyzývám proto tímto všechny naše krajské kněze, aby uspořádali sbírky na tento účel. A vás všechny, k nimž se tato výzva dostane, naléhavě prosím, abyste na tento účel přispěli ve jménu svém i ve jménu těch doma, kteří by rádi dávali, ale nemohou. Opakuji, nejde o to, abychom uhradili všechno, ale abychom to nechali pouze na druhých. Abychom dokázali, že jde o patronku naši, že si jí vážíme, že ji ctíme, že z jejího svatořečení máme radost. Kdo by neměl

možnost odevzdat svůj příspěvek krajauskému duchovnímu správci, může jej poslat přímo na mou adresu, stačí napsat "Biskup Škarvada, Città del Vaticano". Na vatikánské poště mě už znají. A jelikož naše Anežka dělá i dnes zázraky - už si přece pěkně upravila svůj klášter - vyskytla se obava, co by se s našimi dary stalo, kdyby ji Svätý Otec svatořečil v Praze. V tom případě bychom mu přispěli na letadlo, jistě velmi rád!

Blahoslavená Anežka, která si vyvolila dobrovolnou chudobu, by mi však těžko odpustila, kdybych tento list končil zmínkou o penězích. Chci vás tedy závěrem poprosit: Spojme se všichni s modlitbami našich krajanů ve vlasti. Snažme se při této příležitosti zosobnit a prohloubit svou modlitbu. Aby byla chválou a díkem za dar víry, kterou náš národ žil a přežil, chválou a díkem za naše světce i vyznavače našich dnů, aby byla také prosbou, aby na přímluvu Anežky a všech našich patronů Bůh nedal zahynouti nám ni budoucím!

K tomu vám ze srdce žehnám.

V Římě 2. března 1987.

Jaroslav Škarvada

tit. biskup litomyšlský

SVATÝ FRANTIŠKU Z ASSISI, tvá duchovní dcera, naše Anežka Přemyslovna, se zasvětila tvému obroditelskému ideálu chudoby a lásky celou myslí a celým srdcem. Ve svém založení, dodnes nesoucím tvé jméno "Na Františku", po staletí vytvářela společenství českých dívek, které se snažily žít podle tvé obroditelské výzvy a jejího důsledného příkladu. Anežka tvou serafínskou láskou milovala lidi a snažila se jim pomáhat.

Zakládala špitály a chudobince svou charitativní činností, která pokračovala v díle jejich duchovních sester. Sloužila člověku jako svému spolubratru, nemocnému, opuštěnému, jakkoliv trpícímu. Svätý Františku, Chudáčku Boží, dovoláváme se tvého duchovního otcovství: aby i tvým zásahem naše blahoslavená Přemyslovna ve svém svatořečení pomáhala pro celou Církev obnovovat úctu k důstojnosti a posvátnosti každého člověka.

Abychom svatořečením blahoslavené Anežky Přemyslovny byli povzbuzeni k důslednému životu podle evangelia - prosíme tě, vyslyš nás!

(Modlí se ve vlasti)